

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра цивільного процесу

*До 150-ї річниці з дня відкриття першої
судової палати у м. Одеса*

Новели цивільного процесуального законодавства: ПРЕДСТАВНИЦТВО

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

м. Одеса, 16 травня 2019 року

Одеса
Фенікс
2019

УДК 347.9

Н 72

Укладачі:

Голубєва Н. Ю. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Островська Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Коробенко О. О. – асистент кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Сатановська О. В. – старший лаборант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Новели цивільного процесуального законодавства:
Н 72 представництво : матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. ; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 травня 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Н. Ю. Голубєвої. – Одеса : Фенікс, 2019. – 200 с.

Укр. та франц. мовами

ISBN 978-966-928-404-4

УДК 347.9

*Матеріали видано за авторською редакцією.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу
несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти
та структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-966-928-404-4

© Національний університет «Одеська
юридична академія», 2019

чи конституційними правами сторін, що провокує клієнтів та адвокатів не показувати правдивих витрат такого характеру.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-15 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
2. Постанова Верховного суду від 12 червня 2018 року по справі № 462/9002/14-ц [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75003682>.
3. Постанова Верховного суду від 3 травня 2018 року по справі 372/1010/16-ц/ N 61-3416св18 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/C005588?an=4>.

Гонгало Регіна Францівна

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ПРЕДСТАВНИКІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасному цивільному процесі роль судового представництва невинно зростає, адже громадяни прагнуть, щоб їх інтереси в суді захищав кваліфікований представник. Своєю чергою, збільшення потреб суспільства в кваліфікованій юридичній допомозі пов'язане з появою в судах нових категорій складних в юридичному плані справ, які пов'язані, наприклад, з участю громадян в діяльності суб'єктів економічної сфери, у тому числі з випуском і обортом цінних паперів, податкових суперечках тощо, що вимагають високої кваліфікації при їх розгляді. У той же час розшарування суспільства обмежує коло осіб, які можуть звернутися за допомогою до професіоналів. Тому кваліфікована юридична допомога, як це і передбачено Конституцією України, в певних випадках повинна виявлятися безкоштовно і, головне, вона має бути доступною. Важливу роль в реалізації цієї конституційної гарантії права громадян на судовий захист відіграє судове представництво, яке є ефективним засобом захисту прав громадянина.

У теорії цивільного процесуального права на сьогодні склалися два підходи до визначення поняття цивільного процесуального представництва. За одним з них під представництвом у суді розуміють процесуальну діяльність представника, тобто сукупність здійснюваних ним від імені іншої особи процесуальних дій.

На думку інших науковців, представництво в суді слід розглядати як правовідношення, на підставі якого одна особа здійснює в межах наданих повноважень процесуальні дії від імені і в інтересах іншої особи. Слушним є визначення представництва в суді через процесуальні правовідносини.

На думку О.М. Шермана представництво – це врегульована законом діяльність однієї особи від імені й в інтересах іншої особи в цивільному судочинстві. Представництво в цивільному процесі є процесуальним засобом реалізації громадянами права на судовий захист від посягань на честь і гідність, життя, здоров'я, на особисту свободу і майно. Автор уточнює, що цивільне процесуальне представництво – такі юридичні відносини, за якими одна особа – представник виконує на підставі повноваження, наданого йому статутом, положенням або договором, процесуальні дії в цивільному судочинстві на захист прав і охоронюваних законом інтересів іншої особи, державних і громадських інтересів. Аналогічної думки дотримується Р. Лемик.

В.В. Комаров відмічає, що існування інституту процесуального представництва обумовлено різними обставинами: необхідністю забезпечення засад змагальності судочинства при розгляді цивільних справ, у яких беруть участь особи, які не мають повної цивільної дієздатності, визнані недієздатними або дієздатність яких обмежена; бажанням заінтересованих осіб отримати кваліфіковану юридичну допомогу під час захисту прав у суді тощо.

ЦПК України визначає декілька видів представництва: самопредставництво, законне представництво, договірне представництво.

Самопредставництво – це коли сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах

іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто, а у випадку, якщо це юридична особа, то через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення. Держава, територіальна громада бере участь у справі через відповідний орган державної влади, орган місцевого самоврядування відповідно до його компетенції, від імені якого діє його керівник або представник.

Законне (необхідне, обов'язкове) процесуальне представництво виникає на підставі закону, адміністративного чи судового акта за наявності таких юридичних фактів, як спорідненість, усиновлення, встановлення опіки чи піклування тощо. Положення ст. 59 ЦПК України визначають вичерпне коло осіб, що мають право здійснювати законне представництво в процесуальних відносинах:

1) малолітніх осіб віком до чотирнадцяти років, а також недієздатних фізичних осіб захищають у суді відповідно їхні батьки, усиновлювачі, опікуни чи інші особи, визначені законом;

2) неповнолітніх осіб віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років, а також осіб, цивільна дієздатність яких обмежена, можуть захищати у суді відповідно їхні батьки, усиновлювачі, піклувальники чи інші особи, визначені законом. Суд може залучити до участі в таких справах неповнолітню особу чи особу, цивільна дієздатність якої обмежена.

До числа інших осіб, на яких закон покладає функції законних представників, належать державні чи громадські дитячі, виховні заклади або закладі охорони здоров'я, в яких дитина чи недієздатна особа постійно проживає. Відповідно до ст. 245 Сімейного кодексу України функції опікуна та піклувальника щодо такої дитини покладаються на адміністрацію цих закладів.

І тут знову виникає невідповідність із загальними засадами цивільного судочинства, оскільки учасниками цивільних процесуальних відносин є фізичні особи, юридичні особи або держава. Дитячий виховний заклад чи заклад охорони здоров'я – це юридична особа, а адміністрація цього закладу – це лише організаційно-структурна складова цієї юридичної особи, що не наділена пра-

вом бути самостійним учасником правовідносин. Тому правильно було б законодавцеві встановити, що інтереси таких дітей представляє відповідний заклад (юридична особа), а від імені цього закладу в суді братиме участь фізична особа, що є її процесуальним представником. Свої повноваження на здійснення представництва така особа може підтвердити у загальному порядку – довіреністю, виданою цією юридичною особою, або документами, що посвідчують її службове становище чи повноваження керівника.

При цьому до категорії представників в цілому відносять адвоката або законного представника, а під час розгляду спорів, що виникають з трудових відносин, а також справ у малозначних спорах (малозначні справи) представником може бути особа, яка досягла вісімнадцяти років, має цивільну процесуальну дієздатність. Не можуть бути представниками особа, яка бере участь у справі як секретар судового засідання, експерт, спеціаліст, перекладач та свідок або є помічником судді, який розглядає справу; особа не може бути представником, якщо вона у цій справі представляє або представляла іншу особу, інтереси якої у цій справі суперечать інтересам її довірителя; судді, прокурори, слідчі, працівники підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, не можуть бути представниками в суді, крім випадків, коли вони діють від імені відповідного органу, що є стороною або третьою особою в справі, чи як законні представники.

Процесуальний статус представника повинен підтверджуватися відповідними документами, які перераховані в ст. 62 ЦПК України, а саме:

- 1) довіреністю фізичної або юридичної особи;
- 2) свідоцтвом про народження дитини або рішенням про призначення опікуном, піклувальником чи охоронцем спадкового майна.

Повноваження адвоката, як представника, можуть підтверджуватися не тільки довіреністю, але і ордером, виданим відповідно до Закону України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність».

Згідно з ч. 1 ст. 64 ЦПК України представник, який має повноваження на ведення справи в суді, здійснює від імені особи, яку він представляє, її процесуальні права та обов'язки. При цьому обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії мають бути застережені у виданій йому довіреності або ордері.

Таким чином, представником в цивільному процесі є особа, яка здійснює процесуальні дії від імені та в інтересах особи, яку вона представляє, з метою надання їй правової допомоги у здійсненні своїх прав та забезпечення захисту інтересів громадян та юридичних осіб, які беруть участь у процесі. Повноваження таких осіб визначено в ст. 64 ЦПК України.

Drogoziuk Christina B

*Université Nationale «Académie juridique d'Odessa»,
Maître de conférences du Département de la procédure civile,
Candidat des sciences juridiques*

POUVOIRS DE L'AVOCAT DANS LA PROCEDURE CIVIL EN UKRAINE ET EN FRANCE: ANALYSE COMPARATIVE

Comme le dispose l'article 59 de la Constitution de l'Ukraine, toute personne a le droit à l'aide judiciaire [1]. Le Code de procédure civile de l'Ukraine reconstitue cette norme constitutionnelle dans l'art. 15 et dispose que les acteurs du procès civil ont le droit d'utiliser l'assistance juridique fournie exclusivement par un avocat (assistance juridique professionnelle), sauf cas prévus par la loi.

L'aide judiciaire à charge de l'application de la protection des droits et intérêts légitimes des citoyens et des personnes morales devant les tribunaux se réalise sous forme de la représentation de procédure civile qui ne prive pas une personne du droit à la participation volontaire au règlement d'un différend.

Conformément à l'art. 6 de la Loi d'Ukraine «Sur le barreau et l'activité d'avocat»[2], un avocat peut être un individu, titulaire d'un diplôme supérieur d'études juridiques, maîtrisant la langue officielle,